

Programové směry ve VV

Pluralita teorie a praxe výtvarné výchovy (1990 – 2000)

- Po 1989 – změny – návrat exilových představitelů, mezinárodní kontakty
- vnitřně rozrůzněný obor s dynamickým vývojem
- obrat k pluralitě
- založení profesní organizace - *Asociace výtvarných pedagogů (1990)*
- krystalizace nových proudů, odlišné názvy

Proudy ve vv podle Věry Roeselové

1. Výtvarné vyjadřování v kresbě, malbě, grafice a modelování
2. Svět a jeho ztvárnění v materiálu
3. Mezi linií, barvou, tvarem a zajímavým námětem (K. Cikánová)
4. Metodické impulsy (L. Černý, D. Fischer)
5. Most mezi výtvarným projevem dětství a dospívání (V. Roeselová)
6. Poznávání, prožívání a hodnocení světa (Z. Holomíčková)
7. Duchovní a smyslová výchova (M. Pohnerová)
8. Artefiletika (J. Slavík)

Programové směry podle Jana Slavíka

1. Art-centrismus

- posílení dimenze *umělecké*, ve smyslu oživování vztahů výtvarné výchovy a profesionální umělecké tvorby
- Analogie s koncepcí tzv. **DBAE** z přelomu 60. a 70. let 20. století v USA
- **I. Zhoř, R. Horáček**
- „animátor“, „galerijní animace“
- **zážitek – dialog – interpretace**

2. Video-centrismus

- výtvarné vnímání jako specifická součást kulturní **smyslové zkušenosti** a smyslového utváření světa
- příklon k elektronickým prostředkům
- **J. Vančát**

3. Gnozeo-centrismus

- orientace na *dětskou zkušenost všedního dne*, kterou chce mapovat, obohacovat a ozvlášťňovat prostřednictvím výtvarné činnosti
- citlivé přemostění ontogenetické vývojové linie mezi výtvarným projevem dětství a výtvarným přístupem ke světu v dospívání a dospělosti
- Důraz na **rozvoj citlivého prožívání světa, samostatného výtvarného myšlení a rozvíjení tvořivosti.**
- V. Roeselová

4. Animo-centrismus

- důraz na *poznávání žáka sebe samého* jako tvůrce i vnímatele výtvarného projevu
- *osobní angažovanost žáka v reflexi své životní zkušenosti*
- **J. David, M. Pohnerová, E. Linaj**
- **J. Slavík (Artefiletika)**

Mezi různorodostí a společným programem

- 90. léta 20. století - **konceptní různorodost** uvnitř české vv
- zároveň tendence opačná – směřování ke společnému programu na celonárodní úrovni
- **důraz na odbornou profesionální kvalitu vv**

Osnovy výtvarné výchovy – varianty A, B, C.

- **2001 - Osnovy výtvarné výchovy pro 1. – 9. ročník vzdělávacího programu Základní škola**
- zahrnovaly 3 alternativní konceptní přístupy
- varianta A: T. Komrska, M. Pastorová, P. Šamšula, varianta B: J. Vančát, L. Kitzbergerová, M. Fulková, varianta C: E. Linaj)
- zvláštní varianty osnov pro odlišné programy základního vzdělávání – **Obecná škola** (autorka výtvarné části V. Roeselová) a **Národní škola** (autorka výtvarné části L. Kitzbergerová)

- potvrzení cesty k rozmanitosti!

RVP

- Pro vv znamenal **hledání obecně přijatelného pojetí cílů a obsahu, napříč všemi alternativními přístupy**
- Výtvarná výchova v RVP – společně s hudební výchovou – jako **samostatný obor** v tzv. vzdělávací oblasti *Umění a kultura*
- důraz na **jedinečnost** výtvarného oboru: vědomé a poučené pronikání do zákonitostí procesu vizuálního vnímání a umělecké tvorby.

Struktura VV v RVP

- Doposud učivo vv členěno podle obsahu (podle tematických okruhů, výtvarných technik či názvů postupných metodických kroků)
- Nyní: RVP člení obsah učiva na **tři základní okruhy činností (domény)**
- (1) *rozvíjení smyslové citlivosti* (v artefietice tomu odpovídá dimenze *forma*)
- (2) *ověřování komunikačních účinků* (v artefietice dimenze *komunikace*),
- (3) *uplatňování subjektivity* (v artefietice dimenze *výraz*)

- vzhledem k dosavadnímu u nás převládajícímu pojetí vv (*spontánně-tvořivému*) - **důraz na vzdělávací stránku předmětu**
- důraz na tzv. **výstupy**, tj. na dosahování obecně stanovených a pro učitele závazných všeobecně vzdělávacích *cílů*
- cesty k jejich dosahování mohou být **různé** (mají být vymezené *ŠVP*), ale kvalita výsledků má být **shodná a srovnatelná** mezi různými školami nebo učiteli

- nároky RVP přibližně shodné jako dříve (tzv. **činnostní tvořivé pojetí** výuky, které je pro výtvarnou výchovu typické), nově - důraz na *poznávací složku - odborné poznatky* o vizuální kultuře, o *vizuálním vnímání*, o jeho *kulturních nebo sociálních a biologických souvislostech*.
- *didaktická znalost obsahu vv* - hledání hlubšího **porozumění tomu, o co výtvarná výchova usiluje a co může svým žákům nabízet**
- důraz na **odbornost (2 složky: výtvarná (umělecká) a teoreticko-aplikační (vědecká a učitelská)**

VCAE (Visual Culture Art Education)

- ve světě: koncepce zaměřující vv na **současné jevy vizuální kultury**

- moderní informační technologie a vliv masových médií, úloha reklamy, komerce, proměny lidských rolí, prolínání a střetání odlišných kultur apod.
- nový přístup, který přináší do výuky **aktuální problémy**, kterými jsou žáci obklopeni, a poskytuje jim šanci opírat se co nejvíce o **vlastní zkušenost a lépe jí porozumět**
- nároky na učitele
- terminologie: Koncepce VCAE vedla k terminologickému posunu od *art* k *visual*
- V češtině: **vizuální kultura** (visual culture), **vizuální studia** (visual studies) apod.
- V RVP - novotvar **vizuálně obrazné vyjádření**
- výraz „výtvarný projev“ či „výtvarné vyjádření“ je velmi současný a v mnohém bližší anglickému *visual* než *art*.
- Základem „tvar“ - spojení vizuální a haptické stránky vnímání, souvisí s otázkami vztahů „figury vůči pozadí“, s problematikou smyslového uchopení struktury apod.
- Slovo „výtvarný“ souvisí i se slovem „tvořivost“, tj. poukazuje na aktivní stránku vnímání a na provázanost vnímání a tvorby
- slovo „výtvarný“ je založeno na podobně obecných a relativně nadčasových významech jako slovo „vizuální“ a má obdobný obsah i rozsah.

„Výtvarné vyjádření“ („výtvarný projev“) a „vizuálně obrazné vyjádření“ můžeme považovat za synonyma.